

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1997 - 1998 (*)

17 JUNI 1998

WETSVOORSTEL

**tot verfijning van de opdracht van
de Nationale Evaluatiecommissie
inzake de toepassing van de
wetgeving betreffende de
zwangerschapsafbreking**

(Ingediend door mevrouw Ingrid van Kessel
en mevrouw Anne Van Haesendonck)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN.

De Nationale Evaluatiecommissie inzake de toepassing van de wetgeving betreffende de zwangerschapsafbreking, opgericht bij de wet van 13 augustus 1990, stelde in 1997 haar derde rapport voor. De registratie en rapportering door de commissie gebeuren in het kader van de doelstelling het aantal zwangerschapsafbrekingen terug te dringen en in een betere opvang en begeleiding van vrouwen in nood te voorzien.

Gezien zowel preventie als begeleiding en hulpverlening tot de bevoegdheden van de gemeenschappen behoren, lijkt het ons vanzelfsprekend dat ook de leden van de deelparlementen kennis krijgen van de rapporten van de Nationale Evaluatiecommissie. Momenteel bepaalt de wet dat de verslaggeving enkel ten behoeve van het Parlement gebeurt. Een uitbreiding tot de Gemeenschapsparlementen is een logisch gevolg van de bevoegdheidsverdeling.

(*) Vierde zitting van de 49ste zittingsperiode

Chambre des Représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1997 - 1998 (*)

17 JUIN 1998

PROPOSITION DE LOI

**précisant la mission de la Commission
nationale d'évaluation chargée
d'évaluer l'application des
dispositions relatives à
l'interruption de grossesse**

(Déposée par Mmes Ingrid van Kessel et
Anne Van Haesendonck)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

La Commission nationale d'évaluation chargée d'évaluer l'application des dispositions relatives à l'interruption de grossesse, créée par la loi du 13 août 1990, a présenté son troisième rapport en 1997. Les documents d'enregistrement et les rapports sont établis par la Commission en vue de contribuer à réduire le nombre d'interruptions de grossesse et d'améliorer la guidance et l'accueil des femmes en état de détresse.

Etant donné que tant la prévention que la guidance et l'assistance relèvent de la compétence des communautés, nous estimons qu'il serait logique que les membres des parlements des communautés aient eux aussi connaissance des rapports de la Commission nationale d'évaluation. Actuellement, la loi dispose que les rapports ne sont établis qu'à l'intention du Parlement. L'extension aux parlements des communautés est une conséquence logique du partage des compétences.

(*) Quatrième session de la 49ème législature

Bovendien moet het ook mogelijk zijn de statistische gegevens voor verdere studie op te vragen. Indien we de preventie en hulpverlening willen optimaliseren, is het nodig dat de gegevens over de motivatie en de situatie van de verschillende groepen kunnen bestudeerd worden. In de huidige formulering van de wet heeft de evaluatiecommissie de opdracht een statistisch verslag op te maken, waarin de verkregen informatie werd verwerkt. Voor een correcte studie is het echter belangrijk alle mogelijke correlaties te kunnen maken. Derhalve wordt een nieuw lid ingevoegd, dat de parlementsleden toelaat de statistische gegevens voor studiedoeleinden bij de commissie op te vragen.

Uit de vergelijking van de gegevens van 1994-1995 met de geregistreerde gegevens van de vorige jaren blijkt dat er een lichte toename van het aantal abortussen is. Het derde verslag van de evaluatiecommissie onderstreept het feit dat abortus nooit een goede oplossing is en beter voorkomen wordt. Belangrijk is dat aan de hand van de gegevens van het rapport een profiel kan geschetst worden van de vrouw die voor abortus kiest. Op basis hiervan kunnen de doelgroepen gedefinieerd worden waarop preventie- en voorlichtingscampagnes in hoofdorde gericht moeten worden.

De commissie stipt echter zelf in haar derde verslag aan dat het nuttig zou zijn om over een aantal bijkomende gegevens te beschikken om de preventie nog beter aan te sluiten bij de noden. Bovendien blijkt uit een rapport van de Wetenschappelijke vereniging van Vlaamse huisartsen (WVVH)⁽¹⁾ dat de meeste vrouwen met een ongewenste zwangerschap niet weten waar ze terecht kunnen.

Zonder in een onoverzichtelijk kluwen van gegevens te vervallen, ware het, vanuit de doelstelling de preventie te maximaliseren, interessant de opdracht van de commissie uit te breiden tot het opvragen van verdere informatie.

De wet laat de commissie enkel toe te informeren naar de burgerlijke staat van de vrouw. Het «gehuwd, ongehuwd of gescheiden-zijn» van de vrouw zegt echter weinig over haar concrete leefsituatie. De cijfers van het derde rapport tonen aan dat 34,36 % van de vrouwen gehuwd is. Uit de cijfers blijkt echter niet hoeveel onder hen feitelijk gescheiden zijn of effectief samenwonen. Informatie over het werkelijke samenlevingsverband van de 55 % ongehuwde vrouwen kan uitwijzen hoeveel onder hen ook alleenstaand zijn.

De vraag naar informatie omtrent de sociaal-economische situatie van de vrouw strekt niet alleen tot

⁽¹⁾ NEELS, P., COUPEZ, J., BOFFIN, N., VAN PARIJS, J. en COSYNS M., «Ongewenste zwangerschap in de huisartsenpraktijk» (rapport WVVH-VHI)

En outre, il doit également être possible de demander les données statistiques en vue d'une étude plus approfondie. Si l'on veut optimiser la prévention et l'assistance, on doit pouvoir étudier les données relatives à la motivation et à la situation des différents groupes. Telle que la loi est formulée actuellement, la commission d'évaluation a pour mission d'établir un rapport statistique élaboré sur la base des informations recueillies. Il importe toutefois, pour réaliser une étude précise, de pouvoir établir toutes les corrélations possibles. C'est pourquoi nous proposons d'insérer un nouvel alinéa permettant aux parlementaires de demander les données statistiques à la commission à des fins d'études.

Une comparaison entre les données de 1994-1995 et les données enregistrées au cours des années antérieures fait apparaître une légère augmentation du nombre d'avortements. Le troisième rapport de la commission d'évaluation souligne que l'avortement n'est jamais une bonne solution et qu'il vaut mieux l'éviter. L'important, c'est que les données reprises dans le rapport permettent d'esquisser le profil de la femme qui choisit de recourir à l'avortement. On peut ainsi définir les groupes cibles auxquels les campagnes de prévention et d'information doivent s'adresser en premier lieu.

Dans son troisième rapport, la commission précise toutefois elle-même qu'il serait utile de disposer d'une série de données supplémentaires pour encore mieux adapter la prévention aux besoins. Il ressort, en outre, d'un rapport de la Wetenschappelijke vereniging van Vlaamse huisartsen (WVVH)⁽¹⁾ que la plupart des femmes en état de grossesse non désirée ne savent pas à qui s'adresser.

Sans créer pour autant un enchevêtrement inextricable de données, il serait intéressant, en vue d'optimiser l'objectif de prévention, d'étendre la mission de la commission à la collecte d'informations plus précises.

La loi permet à la commission de s'informer uniquement sur l'état civil de la femme. Le fait que la femme soit «célibataire, mariée ou séparée» ne dit pas grand-chose quant à sa situation concrète. Les statistiques du troisième rapport montrent que 34,36% des femmes sont mariées. Toutefois, ces statistiques ne font pas apparaître combien d'entre elles sont séparées de fait ou cohabitent effectivement. Des informations relatives à la situation de fait des 55% de femmes célibataires pourraient faire ressortir combien d'entre elles sont également isolées.

La demande d'informations concernant la situation socio-économique de la femme ne vise pas seulement

⁽¹⁾ NEELS, P., COUPEZ, J., BOFFIN, N., VAN PARIJS, J. et COSYNS, M., «Ongewenste zwangerschap in de huisartsenpraktijk» (Rapport WVVH-VHI)

een verscherping van het profiel van de aanvrager, maar tevens tot de detectie van leemtes op het vlak van arbeidssituatie, kinderopvang en sociale voorzieningen. De kennis van deze gegevens kan bijdragen tot een efficiëntere aanwending van de beschikbare middelen.

De commissievoorzitter stelt voor om meer inlichtingen in te winnen over de leeftijd van de vrucht op het moment van de abortusingreep ⁽²⁾. Artikel 350 van het Strafwetboek bepaalt dat abortus is toegelaten tot het einde van de twaalfde week, wanneer de zwangere vrouw zich in een noodtoestand bevindt. Hieruit kunnen we enkel afleiden dat de vrucht minder dan twaalf weken oud is op het moment van de ingreep. Teneinde een beter inzicht in het beslissingsproces van de vrouw te krijgen, is het aan te bevelen om op het registratiedocument tevens de exacte leeftijd van de vrucht op het moment van de ingreep te vermelden.

Vervolgens vereist een gericht preventie- en voorlichtingsbeleid dat de aanspreekkanalen van de vrouw in kaart worden gebracht. Bij welke personen zoekt de vrouw de eerste opvang: bij haar huisarts, haar gynaecoloog of een polyvalent centrum? Uit het aangehaalde rapport van de WVVH blijkt dat bij een vierde van de ondervraagde vrouwen de huisarts de eerste persoon was met wie over de zwangerschap wordt gesproken. Het verdient aanbeveling dit op ruimere schaal te toetsen. Indien de evaluatiecommissie ook informatie over de aanspreekkanalen verzamelt, kan een efficiënt gebruik van de beschikbare middelen vereenvoudigd worden.

De opvang door de voorlichtingsdiensten is zowel informatief als preventief gericht. De vrouw wordt geïnformeerd over de verschillende voorbehoedsmiddelen om in de toekomst ongewenste zwangerschappen te vermijden. Gegevens omtrent eventuele eerder ondergane zwangerschapsafbrekingen maken het mogelijk de doelmatigheid van de preventie te toetsen en een duidelijker inzicht te verwerven in het gebruik van anticonceptie.

Aanvullend bij het registratiedocument en het verslag van de instelling voor gezondheidszorg, dienen de voorlichtingsdiensten hun samenstelling en werking en de toegepaste opvang- en begeleidingsmogelijkheden in een verslag te beschrijven. De omvang van dit rapport wordt uitgebreid en verfijnd; de diensten wordt gevraagd bijkomende gegevens in het verslag op te nemen opdat de evaluatiecommissie zich een concreter beeld kan vormen van de geboden opvang. Vooreerst wordt gevraagd het protocol van het

à affiner le profil de celle qui demande une interruption de grossesse, mais aussi à détecter les carences en matière d'emploi, d'accueil des enfants et de d'infrastructures sociales. Si l'on disposait de ces informations on pourrait utiliser plus efficacement les moyens disponibles.

Le président de la commission propose de recueillir plus d'informations sur l'âge du fœtus au moment de l'avortement ⁽²⁾. L'article 350 du Code judiciaire dispose que l'avortement est autorisé jusqu'à la fin de la douzième semaine, lorsque la femme enceinte se trouve dans un état de détresse. La seule conclusion que nous pouvons en déduire est que le fœtus a moins de douze semaines au moment de l'avortement. Afin de mieux appréhender le processus décisionnel de la femme, il est souhaitable que le document d'enregistrement mentionne également l'âge exact du fœtus au moment de l'intervention.

Ensuite, une politique de prévention et d'information orientée exige une inventarisation des différents canaux d'information de la femme. Auprès de quelles personnes la femme recherche-t-elle le premier accueil: auprès de son médecin, de son gynécologue ou d'un centre polyvalent? Il ressort du rapport précité de la WVVH qu'un quart des femmes interrogées se sont d'abord adressées à leur généraliste, pour parler de leur grossesse. Il s'agirait d'évaluer cette proposition sur une échelle plus large. Si la commission d'évaluation recueillait également des données concernant les différents canaux d'information, cela contribuerait à faciliter une utilisation efficace des moyens disponibles.

L'accueil des services d'information a à la fois un caractère informatif et préventif. La femme reçoit des informations sur les différentes méthodes contraceptives afin d'éviter à l'avenir des grossesses non désirées. Des données concernant des interruptions de grossesse pratiquées antérieurement permettraient d'évaluer l'efficacité de la prévention et d'avoir une vue plus claire de l'utilisation des contraceptifs.

Outre le document d'enregistrement et le rapport de l'établissement de soins, les services d'information doivent fournir un rapport sur leur composition et leur fonctionnement ainsi que sur les méthodes d'accueil et d'assistance utilisées. Ce rapport sera étendu et affiné; c'est ainsi qu'il est demandé aux services d'ajouter des données supplémentaires dans le rapport pour que la commission d'évaluation puisse se faire une idée plus concrète de l'accueil offert. Il est tout d'abord demandé que le protocole de la rencon-

⁽²⁾ J. Van Orshoven tijdens de vergadering van de verenigde Kamercommissies Justitie-Volksgezondheid, 21 januari 1997.

² J. Van Orshoven, au cours de la réunion des Commissions réunies de la Justice et de la Santé publique de la Chambre, 21 janvier 1997.

voorlichtingsgesprek in het verslag op te nemen. Dit omvat onder andere de gemiddelde duur van het gesprek, de aangehaalde alternatieven en de aanwezigheid van de eventuele partner. Ten tweede dient de voorlichtingsdienst aan te duiden in hoeveel gevallen meerdere gesprekken met de vrouw hebben plaatsgevonden,

Een uitbreiding van de opdracht van de commissie moet haar in staat stellen een betere kwalitatieve evaluatie te bereiken en concrete aanbevelingen te formuleren over de toepassing van de wet.

I. VAN KESSEL
A. VAN HAESSENDONCK

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In artikel 1, § 3, van de wet van 13 augustus 1990 houdende oprichting van een commissie voor de evaluatie van de wet van 3 april 1990 betreffende de zwangerschapsafbreking, tot wijziging van de artikelen 348, 350, 351 en 352 van het Strafwetboek en tot opheffing van artikel 353 van hetzelfde Wetboek, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A) in het eerste lid worden tussen de woorden «het Parlement» en «stelt de Commissie» de woorden «en de deelparlementen van de Gemeenschappen» ingevoegd;

B) de paragraaf wordt aangevuld met het volgende lid:

«Teneinde de preventie van zwangerschapsafbrekingen beter af te stemmen op de noden van de verschillende doelgroepen, kunnen parlementsliden de statistische gegevens voor studie opvragen bij de Commissie.».

tre d'information soit joint au rapport. Ce document mentionnera notamment la durée moyenne de l'entretien, les alternatives proposées et la présence de l'éventuel partenaire. Le service d'information doit ensuite indiquer dans combien de cas plusieurs entretiens ont eu lieu avec la femme.

Grâce à une extension de ses missions, la commission devrait être en mesure de mieux évaluer la situation et de formuler des recommandations concrètes concernant l'application de la loi.

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

A l'article 1er, § 3, de la loi du 13 août 1990 visant à créer une commission d'évaluation de la loi du 3 avril 1990 relative à l'interruption de grossesse, modifiant les articles 348, 350, 351 et 352 du Code pénal et abrogeant l'article 353 du même Code, sont apportées les modifications suivantes:

A) à l'alinéa 1er, les mots «et des parlements des Communautés» sont insérés entre les mots «du Parlement» et les mots «pour le 31 août 1992»;

B) le paragraphe est complété par l'alinéa suivant:

«Afin de mieux adapter la prévention des interruptions de grossesse aux besoins des différents groupes cibles, les parlementaires peuvent à la Commission communication de données statistiques pour étude.».

Art. 3

Artikel 2, eerste lid, van dezelfde wet wordt aangevuld als volgt:

- «9) een beknopte beschrijving van het feitelijke samenlevingsverband van de vrouw;
- 10) een beknopte beschrijving van de sociaal-economische situatie van de vrouw;
- 11) de leeftijd van de vrucht op het moment van de zwangerschapsafbreking;
- 12) de vermelding van het aantal eerder ondergane zwangerschapsafbrekingen;
- 13) een aanduiding van de persoon of instantie waarmee het eerste contact plaatsvond. ».

Art. 4

Artikel 3, derde lid, van dezelfde wet wordt aangevuld als volgt:

- «– het protocol van het voorlichtingsgesprek;
- het percentage van de gevallen waarin meerdere gesprekken worden gevoerd. ».

28 januari 1998

I. VAN KESSEL
A. VAN HAESSENDONCK

Art. 3

L'article 2, alinéa 1er, de la même loi est complété comme suit:

- «9) une description succincte de la situation de couple effective de la femme;
- 10) une description succincte de la situation socio-économique de la femme;
- 11) l'âge du fœtus au moment de l'interruption de grossesse;
- 12) la mention du nombre d'interruptions de grossesse déjà subies;
- 13) l'indication de la personne ou de l'instance avec laquelle le premier contact a eu lieu. ».

Art. 4

L'article 3, alinéa 3, de la même loi est complété par le texte suivant:

- «– le protocole de la rencontre d'information;
- le pourcentage de cas dans lesquels plusieurs entretiens ont lieu. ».

28 janvier 1998